

HOGESCHOOLUITBREIDINGEN, ontstonden in België op het einde van de 19de eeuw in navolging van het Engelse voorbeeld, waar de University Extension een afdeling van de universiteit was die hoger onderwijs buiten de muren verzorgde.

In België kwam een tiental extensies tot stand, waaronder **Hooger Onderwijs voor het Volk** in Gent en de **Katholieke Vlaamse Hogeschooluitbreiding** in Antwerpen. De Gentse, Luikse en Brusselse extensies waren vrijzinnig, de Antwerpse uiteraard katholiek. De extensie van het **Algemeen-Nederlands Verbond** noemde zich onzijdig.

De doelstellingen van de Belgische hogeschooluitbreidingen waren meervoudig. Algemeen wilden ze de wetenschap onder het volk verspreiden. Ze richtten zich hierbij tot alle maatschappelijke klassen en dus niet alleen, maar wel inclusief tot de arbeiders.

Vrijwel algemeen bij de extensies was de organisatie van cursussen (met of zonder syllabi), maar soms werden enkel losse voordrachten gehouden in bijvoorbeeld culturele kringen. Op die manier werd de werking in eigen schoot verbreed tot een meer volkse daarbuiten. Daarnaast werden ook wandelvoordrachten, wetenschappelijke uitstappen, bezoeken aan musea en bedrijven en zelfs toneelvoorstellingen en concerten georganiseerd. Deze afwijking van het oorspronkelijke doel was te verklaren door het relatief gering succes van de extensies: de deelname van de arbeidersklasse bleef namelijk zeer beperkt omdat het peil van de voordrachten vaak te hoog lag.

De extensies waren in ons land nergens in een universiteit geïntegreerd. Als ze er al een binding mee hadden, dan was dat onder de vorm van materiële hulp, financiële toelage of morele steun via diverse vormen van patronage of participatie.

De werking van de extensies moet in een politieke en sociale context geplaatst worden. Het is geen toeval dat hun werking zich situeert rond de invoering van het algemeen meervoudig stemrecht.

Bedoeling was de leden de nodige kennis bij te brengen om de bestaande sociale structuur te aanvaarden. De extensies hadden dus een antirevolutionaire bedoeling en beoogden veeleer klassenverzoening. Verhoging van het kennisniveau zou tot geleidelijke maatschappelijke veranderingen leiden. De Vlaamse extensies dienen tevens te worden gesitueerd in het brede raam van de Vlaamse taalstrijd: ze wilden de mogelijkheid van Nederlandstalig hoger onderwijs aantonen. Zowel liberale, katholieke als onzijdige extensies ijverden voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit, als onmisbare voorwaarde voor de Vlaamse ontplooiing en bewustwording.

LITERATUUR: M. de Vroede, 'Hogeschooluitbreidingen en volksuniversiteiten', in *BTNG*, jg. 10, nr. 1-2 (1979), p. 255-278.

SAM VAN CLEMEN